

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2021 r.

Pozycja 78

POSTANOWIENIE

z dnia 3 grudnia 2020 r.

Sygn. akt Ts 116/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.K.P. w sprawie zgodności:

- 1) art. 18^{3e} w związku z art. 18^{3d}, a nadto w związku z art. 18^{3a}-18^{3c} ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.), jak też w związku z art. 17 ust. 3 w związku z art. 17 ust. 1 i 2, art. 13 ust. 1 i 2 oraz art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r. poz. 1219, ze zm.) w zakresie, w jakim „w treści przepisu art. 18^{3e} k.p. (tj. w żadnym jego fragmencie istniejącym [§ 1 i 2], ani też dodatkowym, nie zawartym w nim paragrafie) nie wprowadzono (pominięto) zapisu, że do przypadków, o których mowa w § 1 i 2 tegoż artykułu ma zastosowanie przepis art. 18^{3d} k.p., a zatem, że w przypadku naruszenia przez pracodawcę określonego w art. 18^{3e} § 1 i 2 k.p. zakazu działań odwetowych, poszkodowanemu tymi działaniami pracownikowi przysługuje prawo do odszkodowania z art. 18^{3d} k.p.”, z art. 2 w związku z art. 18, art. 24, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1 oraz art. 32 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 64 i art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3d} ustawy – Kodeks pracy, rozumianego w ten sposób, że „odwetowo traktowani przez pracodawców pracownicy (art. 18^{3e} § 1 k.p.), to znaczy których w retorsji za skorzystanie przez nich z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu niekorzystnie potraktowano, skorzystanie z tych uprawnień stało się dla nich powodem wszelkiego rodzaju negatywnych konsekwencji lub stanowiło przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie przez pracodawcę stosunku pracy lub jego rozwiązanie bez wypowiedzenia, nie są osobami, wobec których pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, mającymi prawo do odszkodowania określonego w art. 18^{3d} k.p. (tj. w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalane na podstawie odrębnych przepisów)”, z art. 24 w związku z art. 2, art. 18, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 w związku

z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3 i art. 71 ust. 1 Konstytucji;

- 3) art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3d} ustawy – Kodeks pracy, rozumianego w ten sposób, że „odwetowo traktowani przez pracodawców pracownicy (art. 18^{3e} § 1 k.p.), którym w retorsji za skorzystanie przez nich z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu niekorzystnie potraktowano, skorzystanie z tych uprawnień stało się dla nich powodem wszelkiego rodzaju negatywnych konsekwencji lub stanowiło przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie przez pracodawcę stosunku pracy lub jego rozwiązanie bez wypowiedzenia, nie są osobami, wobec których pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, mającymi prawo do odszkodowania określonego w art. 18^{3d} k.p. (tj. w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów), podczas gdy odwetowo traktowane osoby pozostające w niepracowniczym zatrudnieniu, które skorzystały z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania zaliczane są do kategorii osób, wobec których zasada równego traktowania została naruszona, mających prawo do kwotowo w swych górnych granicach nieograniczonego odszkodowania według zasad z Kodeksu cywilnego [art. 17 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 3 i art. 13 ust. 1 oraz art. 13 ust. 2 oraz art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 2 ustawy wdrożeniowej]”, z art. 32 w związku z art. 2, art. 18, art. 24, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 w związku z art. 2, art. 18, art. 24, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64 oraz art. 71 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 23 lipca 2018 r. (data nadania) M.K.P. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

W pozwie skierowanym przeciwko swojemu pracodawcy (Narodowemu Funduszowi Zdrowia – Oddziałowi Wojewódzkiemu w K.) skarżąca zażądała: odszkodowania z tytułu stosowania przez niego działań odwetowych (art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3d} ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks Pracy, Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; dalej: k.p.) za wielokrotne skorzystanie przez skarżącą z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu; uznania wypowiedzenia warunków umowy o pracę za bezskuteczne; przywrócenia poprzednich warunków pracy (w przypadku upływu okresu wypowiedzenia zmieniającego), a w wypadku wydania tego orzeczenia nadania mu rygoru natychmiastowej wykonalności; nałożenia na pozwanego obowiązku dalszego zatrudniania skarżącej na dotychczasowych warunkach pracy do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy; zasądzenia na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie, która odbyła się 31 sierpnia 2016 r. przed Sądem Rejonowym w S. w sprawie o sygn. akt [...], pełnomocnik skarżącej oświadczył, że skarżąca nie domaga się odszkodowania z tytułu dyskryminacji, tylko odszkodowania z art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3d} k.p., które przez doktrynę jest traktowane na równi z roszczeniem o odszkodowanie z tytułu dyskryminacji *sensu stricto*, czyli wynikające z art. 18^{3c} k.p. Z kolei na rozprawie 14 grudnia 2016 r., sprecyzował, że skarżąca zamiast przywrócenia do pracy domaga się odszkodowania.

Wyrokiem z 13 września 2017 r. (sygn. akt j.w.) Sąd Rejonowy w S. – V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił powództwo i orzekł o kosztach zastępstwa procesowego. Sąd stwierdził, że roszczenie skarżącej o zasądzenie odszkodowania z tytułu wypowiedzenia zmieniającego jest niezasadne, ponieważ wypowiedzenie to było zgodne z przepisami prawa i nie było nieuzasadnione. Zdaniem Sądu niezasadne było także roszczenie o zapłatę odszkodowania z tytułu działań odwetowych pracodawcy. Przedstawione przez skarżącą w pozwie zachowania pracodawcy nie były bowiem niezgodne z obowiązującym prawem. Za niezasadne Sąd uznał ponadto stanowisko skarżącej, że nie domagając się roszczenia z tytułu nierównego traktowania w zatrudnieniu może domagać się zasądzenia odszkodowania na podstawie art. 18^{3d} k.p. Sąd wyjaśnił, że odszkodowania na mocy tego przepisu można domagać się tylko z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu. W związku z tym, jak wskazał, jeśliby nawet zostało ustalone, że do wypowiedzenia zmieniającego stosunku pracy doszło z powodu skorzystania przez pracownika z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania, to i tak pracownik nie może się z tego tytułu domagać odszkodowania na mocy art. 18^{3d}, gdyż w art. 18^{3e} k.p. brak jest odesłania do stosowania art. 18^{3d} k.p. Jeśli doszłoby do takiego niedozwolonego rozwiązania stosunku pracy, wtedy pracownik miałby roszczenia określone w dziale drugim k.p., w którym uregulowano uprawnienia pracownika w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę lub niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia. W związku z powyższym Sąd Rejonowy oddalił roszczenie skarżącej o odszkodowanie na mocy art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3e} k.p.

Wyrokiem z 27 lutego 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K. – IX Wydział Pracy oddalił apelację skarżącej i rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym. Orzeczenie to, wskazane przez skarżącą jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, zostało jej doręczone wraz z uzasadnieniem 23 kwietnia 2018 r.

3. Od wyroku Sądu Okręgowego skarżąca wniosła skargę kasacyjną. Sprawa została wpisana pod sygn. akt [...], a następnie przeniesiona do repertorium o sygn. akt [...], co Trybunał ustalił z urzędu.

4. Zdaniem skarżącej zakwestionowany w skardze art. 18^{3e} k.p. w związku ze wskazanymi w *petitum* skargi przepisami, przez to, że nie zawiera odesłania do art. 18^{3d} tej ustawy narusza po pierwsze, „zasady poprawnej (rzetelnej), opartej na poszanowaniu reguły równego traktowania podmiotów prawa legislacji, w tym dekodowanej z tegoż artykułu zasady określoności przepisów prawa, a nadto zasady zaufania obywatela do organów prawodawczych państwa i stanowionego przez nie prawa” (art. 2 Konstytucji) w związku z: zasadą ochrony pracy (art. 24 Konstytucji), prawem do równego i niedyskryminacyjnego traktowania przez władzę prawodawczą (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji), prawem do „tworzenia” prawa, które „ucieleśniałoby w swojej treści to, że faktycznie je[go] źródłem jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka pracownika, która powinna być nienaruszalna” (art. 30 Konstytucji), prawem do sądu rozumianym jako prawo do należytej i skutecznej ochrony prawnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji), prawem „do bezpiecznej i korzystającej na równi z innymi własności i innych praw majątkowych, do których na zasadzie *lege non distinguente* zalicza się też pra-

wo do przyszłej, nieposiadanej aktualnie, ale oczekiwanej własności (też: innych praw majątkowych), która może być naruszona tylko w drodze ustawy, bez naruszenia jednak jej istoty” (art. 64 Konstytucji), prawem do ochrony małżeństwa i rodziny skarżącej (art. 18 i art. 71 ust. 1 Konstytucji). Po drugie, prawo „do tego, aby władza prawodawcza, (...) tworzyła takie prawo rangi ustawowej, którego immanentną cechą byłoby poszanowanie i uwzględnienie zasady równości, traktując na równi, a zatem według jednakowej miary tych adresatów danej ustawy, którzy są względem siebie podobni (...)” m.in. w związku z wynikającą z art. 30 Konstytucji zasadą godności w związku z prawem obywateli do domagania się od organów państwa realnego zapewnienia ochrony i opieki w treści aktów normatywnych małżeństwa i rodziny (art. 18 i art. 71 ust. 1 Konstytucji) oraz prawem do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Zaskarżony art. 18^{3e} w związku art. 18^{3d} k.p. rozumiany w sposób wskazany w *petitum* skargi (pkt 3 i 4) narusza m.in. „prawo do skutecznej ochrony pracy, świadczonej przez pracownika (...) na rzecz pracodawcy” (art. 24 Konstytucji) w związku z prawem „do takiej regulacji prawnej, które jest stanowione w sposób zapewniający rzeczywistą ochronę i poszanowanie nienaruszalnej, przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka (art. 30 Konstytucji), zasadami zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji). Według skarżącej zakwestionowany w skardze przepis narusza także prawo do „ochrony własności pracowniczej” (art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1 Konstytucji) oraz innych praw majątkowych (art. 64 ust. 1 Konstytucji), zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), prawo do równego traktowania i zakaz dyskryminacji (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji), a także prawo do równej ochrony własności (art. 64 ust. 2 Konstytucji).

5. W związku z postępowaniem kasacyjnym Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 15 listopada 2018 r. zawiesił postępowanie do czasu rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy.

6. W związku z tym, że postanowieniem z 24 września 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w związku z tym Trybunał podjął zawieszone postępowanie.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym, art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK stanowi, że skarga konstytucyjna zawiera m.in.: określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone (pkt 2), a także

uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3).

3. Skarżąca poddała kontroli Trybunału art. 18^{3e} m.in. w związku z art. 18^{3d} ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; dalej: k.p.). Pierwszy z nich stanowi, że skorzystanie przez pracownika z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu nie może być podstawą niekorzystnego traktowania pracownika, a także nie może powodować jakichkolwiek negatywnych konsekwencji wobec pracownika. Nie może zwłaszcza stanowić przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie przez pracodawcę stosunku pracy lub jego rozwiązanie bez wypowiedzenia, a także stosowania go odpowiednio do pracownika, który udzielił w jakiejkolwiek formie wsparcia pracownikowi korzystającemu z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu. Drugi natomiast określa skutki naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu. Stwierdza bowiem, że osoba, wobec której pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, ma prawo do odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów.

Skarżąca kwestionuje art. 18^{3e} k.p. (w związku ze wskazanymi w *petitum* skargi przepisami) w zakresie, w jakim nie zawiera on odesłania do art. 18^{3d} k.p. (a przez to uniemożliwia uzyskanie odszkodowania), „w przypadku naruszenia przez pracodawcę określonego w art. 18^{3e} § 1 i 2 k.p. zakazu działań odwetowych (...)”. Skarżąca kwestionuje także rozumienie art. 18^{3e} § 1 k.p. (w związku art. 18^{3d} k.p.) w zakresie, w jakim odnosi się do odwetowo traktowanych pracowników.

W związku z powyższym Trybunał zwraca uwagę, że w sprawie, w związku z którą została wniesiona analizowana skarga konstytucyjna, wyrokiem z 27 lutego 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K., oddalając apelację skarżącej od wyroku Sądu Rejonowego w S. z 13 września 2017 r. (sygn. akt [...]), prawomocnie orzekł o tym, że – po pierwsze – wypowiedzenie zmieniające warunki pracy skarżącej nie naruszało przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę i nie było nieuzasadnione, a po drugie – że powierzenie skarżącej nowych zadań nie miało charakteru działań odwetowych w rozumieniu art. 18^{3e} § 1 k.p. oraz nie naruszało art. 8 k.p., lecz spowodowane było reorganizacją zakładu pracy. Działaniami odwetowymi nie były także zachowania pracodawcy wskazane przez skarżącą w pozwie.

Trybunał zauważa, że zakwestionowane w skardze przepisy nie były podstawą dołączonych do skargi orzeczeń w takim zakresie, w jakim wskazuje skarżąca. Również z uzasadnienia skargi jednoznacznie wynika, że niekonstytucyjności art. 18^{3e} k.p. skarżąca upatruje w zakresach wskazanych w *petitum* skargi.

Z uwagi na jednoznaczne brzmienie art. 79 ust. 1 Konstytucji – jak przypomina Trybunał – a także wymagania sformułowane w art. 53 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 u.o.t.p.TK, aby uznać skargę konstytucyjną za dopuszczalną, musi występować ścisła relacja (związek) pomiędzy treścią orzeczenia, zaskarżonym przepisem aktu normatywnego a postawionym zarzutem niezgodności tego przepisu z określoną normą konstytucyjną. W analizowanej sprawie – z uwagi na powyższe – tego typu relacja nie zachodzi.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.